

Vårt datum: 2025-03-12

Ert datum: 2024-04-25

Vårt dnr 31-1112-2024

Er ref: KN2024/00946

Delredovisning enligt uppdrag

Handläggare:
Therese Bejgarn

Klimat- och näringslivsdepartementet
Kn.nm@regeringskansliet.se
Kn.registrator@regeringskansliet.se

Uppdrag att utveckla arbetet med att informera om prospekteringsintressanta metaller och mineraler samt att förstärka arbetet med övriga näringslivsfrämjande insatser

SGU:s uppdrag

Sveriges geologiska undersökning (SGU) erhöi i ett regeringsbeslut den 25 april 2024 följande uppdrag:

“Regeringen ger Sveriges geologiska undersökning (SGU) i uppdrag att under åren 2024 till 2026 utveckla arbetet med att informera om prospekteringsintressanta metaller och mineraler samt att förstärka myndighetens arbete med övriga näringslivsfrämjande insatser.

SGU ska utveckla arbetet med att informera om prospekteringsintressanta metaller och mineraler genom att bl.a. utöka sin service till prospektörer och potentiella prospektörer samt utveckla digitaliseringen av relevanta samlingar som myndigheten har och på det sättet öka möjligheten att ta del av dessa även på distans. För denna del av uppdraget ska SGU använda minst 15 miljoner kronor 2024.”

Under rubriken “**Närmare beskrivning av uppdraget**” framgår vidare att:

“Vid genomförandet av uppdraget att utveckla informationen om prospekteringsintressanta metaller och mineraler, ska analyser och förslag som lämnas i regeringsuppdraget Förslag till expansion och utveckling (N2017/05763) beaktas. SGU ska exempelvis öka tillgängliggörande av myndighetens samlingar "Stuffer och tunnslip", borrhärnarkiv m.m., utöka möjligheterna för kärnkartering och provtagning samt utveckla faciliteterna för loggning, sågning samt förvaring av borrhärnor.”

Eftersom riksintressen är en fråga som särskilt lyfts fram i uppdraget är den frågan föremål för en särskild rapport, trots att den ingår i det större uppdraget.

Bakgrund

SGU:s Mineralkontor i Malå, Västerbotten, är resultatet av ett riksdagsbeslut i och med att den statliga mineralprospekteringen upphörde i början av 1990-talet. Vid kontoret samlades borrhärnor från tidigare statlig prospektering tillsammans med annan prospekteringsrelaterad information, och

ett antal personer med olika former av kompetens inom området har sedan tillblivelsen arbetat med att förvalta, strukturera och tillhandahålla informationen, framför allt till prospektörer. Förutom detta har rådgivning och marknadsföring av Sverige som prospekteringsintressant land genomgående varit huvudfrågor för Mineralkontoret.

Till en början var drygt ett dussin personer anställda på kontoret. Med undantag för några punktinsatser har dock bemanningen minskat undan för undan, och låg för något år sedan på en subkritisk nivå. Detta, speciellt i ljuset att EU:s arbete med att öka tillgångarna av metaller och mineral producerade inom EU, innebar en uppenbar risk för försämringar i tillhandahållande och rådgivning avseende var information finns till en nivå som inte var tillfredsställande. Därav följer att en viktig del av den satsning som regeringen i och med regeringsuppdraget gjorde består i förstärkning av Mineralkontoret. I denna rapport redogörs för de olika slag av förstärkningar som utförts och som planeras.

Vid planering av uppdraget så beslutades att 30 procent av kostnaderna ska täcka OH och att uppdraget har en budget om minst 15 + 6 MKr/år under 2024–2026, d.v.s. så avsattes 5 Mkr respektive 2 Mkr för OH. Därtill var det beslutat att OH på arbetade timmar skulle uppgå till 61 procent.

Genomförda och pågående insatser

Rekrytering

Vid Mineralinformationskontoret utfördes vid satsningens början arbete upp till ca 5,5 personår. I och med satsningen så möjliggjordes en nära fördubbling av personalstyrkan, då rekrytering av 5 nya resurser påbörjades i januari 2024. Fyra tillsättningar av tjänster gjordes innan sommaren 2024 för start efter sommaren, varpå den 5:e tjänsten oannonserades p.g.a. svårigheter med att hitta rätt kompetens. Den sista tjänsten drogs senare in, på grund av prioriteringar inom myndigheten. Den nivå som bemanningen ligger på i dagsläget bedöms ligga strax under det långsiktiga behovet. Bedömningen är dock, med tanke på geopolitiska utveckling och de osäkerheter denna medför för mineralnäringen, osäker.

För det näringslivsfrämjande delen av uppdraget så startade rekryteringen av 5 nya resurser, uppdelat på fyra statsgeologer och en analytiker, under januari månad. Tre av geologtjänsterna och analytiker-tjänsten tillsattes innan sommaren och ny personal påbörjade sina respektive anställningar i augusti månad. Den fjärde geologtjänsten drogs in under hösten.

Marknadsundersökning

Under 2016 så utfördes en informationsinsamling för att i framtiden kunna utveckla Mineralinformationskontoret. Då underökningsmöjligheterna av geologiskt material utvecklas så utfördes en ny marknadsundersökning för att få ett nyare underlag på hur Mineralinformationskontoret ska bli bättre på att möta målgruppens behov och vilka förbättringar och investeringar i ny utrustning som ska prioriteras. De målgrupper som identifierades som kärna för verksamheten är prospektörer, forskare och personer från kommuner och myndigheter. Marknadsundersökningen genomfördes i två delar med avstamp i en kvalitativ undersökning där djupintervjuer med tre prospektörer genomfördes. Detta gav underlag för hur den andra delen, en enkätundersökning, skulle utformas och vilka frågor och svarsalternativ som skulle vara med. Enkätstudien genomfördes som en webbenkät, där inbjudan gick ut till ca 850 prenumeranter med aktiva e-postadresser på Exploration Newsletter och LinkedIn. Totalt 75 svar erhöles från personer som ingick i målgruppen. Resultatet

visar att kundgruppen i stort är nöjda med Mineralinformationskontoret, men önskar se upprustning av lokaler, mer information om Mineralinformationskontorets faciliteter samt vägledning till data och annan befintlig information (på engelska), möjlighet att få tillgång till en uppsättning av olika moderna instrument för undersökning av stoff och kärna. För en fullständig redovisning av Marknadsundersökningen hänvisas till Bilaga 1.

Investeringar och inköp

Utifrån de behov som föreligger för en förbättrad arbetsmiljö och som en arkivfunktion kräver, samt utifrån ovan nämnda marknadsundersökning, så arbetades en plan för behov av investeringar och inköp fram för året och kommande år. Inköp av skurmaskin för att minska dammbelastning i förvaringshallar samt en ny truck till stuffarkivet för att förbättra arbetsmiljön prioriterades högst tillsammans med införskaffning av tre handhållna XRF-instrument och nya förvaringslösningar i dokumentarkivet och dess intilliggande lokaler. Detta för att på sikt kunna tillgängliggöra de rapporter, kartor och samlingar som mottagits från SGU:s kontor i Uppsala samt den mineralsamling som donerats till SGU från Luleå tekniska universitet.

Under året planerades och genomfördes upphandling av nya förvaringslösningar (hyll- och kompakt-system) för dokumentarkivet och intilliggande lokaler, tyvärr med en viss ingående försening på grund av resursbrist. Upphandling av tre nya handhållna XRF-instrument påbörjades. Tyvärr var bägge upphandlingarna samt planerade direktupphandlingar och inköp tvungna att pausas under hösten, men kunde återupptas i januari 2025. Tilldelningsbeslut angående förvaringslösningar för dokumentarkiv och intilliggande utrymmen skedde under februari 2025. Inköp av ny truck till stuffarkivet och skurmaskin till borrhärnarkivet skedde även de i februari, och utvärdering av inkomna offerter på handhållna XRF-instrument sker under mars månad.

Planering för fortsatta investeringar, lokalförbättringar och inköp av utrustning som kan stödja prospektörers arbete fortsätter efter de förutsättningar som givits för året 2025 och framåt.

Mineralinformationskontorets lokaler

En större genomgång av arbetsmiljön i samtliga utrymmen genomfördes under 2024. Det konstaterades att det finns ett behov av åtgärder som tidigare inte varit kända samt anpassningar till nya förhållanden. Till detta kommer anpassningar som måste utföras för att få nya förvaringslösningar och instrumentering på plats.

En del av skicket på lokalerna är en fråga för hyresvärden, och förhandlingar har påbörjats. Även en del nödvändiga specialanpassningar ingår i diskussionerna, vilken effekt detta får på t.ex. framtida hyreskostnader är i skrivande stund okänt.

Overhead och it-investeringar

Den OH som avsatts inom uppdraget skulle tillse riktade insatser för stödverksamheten mot uppdraget. Här ingår kostnader för exempelvis stöd med kommunikation, juridik, upphandling och it-utveckling. Ett exempel på det senare är utveckling kopplad till borrhålsdatabasen, vilken är en databas som innehåller metadata om de borrhärnor SGU förvaltar. Den budget som avdelningen för it- och digitalisering har för 2025 innehåller dock begränsat utrymme för utvecklingsinsatser, och det är just nu oklart hur förmågan att leverera enligt ursprunglig plan ser ut.

En insats genomfördes även för att förbättra den internationella tillgängligheten till data och information på vår hemsida. Denna lanserades lagom till PDAC 2025.

Omdisponering av resurser

Under våren 2024 blev det en del förseningar i de upphandlingar som var planerade och nödvändiga för uppdragets genomförande. Därav omfördelades medel mellan deluppdragen från satsningen på Mineralinformationskontoret till att utöka flygmätningarna inom kartläggningsuppdraget med 6 M Kr, då detta genererar information som är högintressant för den primära målgruppen för Mineralinformationskontoret. Informationen är även snabbt tillgänglig. Allt detta förankrades med beställaren av uppdraget. Efter detta blev det dock uppenbart att SGU som helhet hade prognosticerad resursåtgång betydligt över tillgängliga medel, varför besparingar gjordes på alla områden, inklusive detta uppdrag.

Sammanfattning av resultat

De satsningar som gjorts, initieras och planeras innebär att Mineralinformationskontoret kommer att stå betydligt bättre rustat för den väntade utvecklingen inom mineralresursområdet – såväl nationellt som inom EU. Det har dock visat sig att majoriteten av de satsningar som görs inte kan ske genom kortsiktiga insatser, utan kräver betydande investeringar och därmed avskrivningar över tid. Även om årets resultat för uppdraget är modesta, så görs bedömningen att både förstärkningen av personal till Mineralinformationskontoret och de planerade investeringarna kommer att bidra till nyindustrialiseringen av Västerbotten och Norrbottens län genom att Mineralinformationskontoret på sikt kommer att ha ett större serviceutbud och kunna hantera fler kunder. Ett större serviceutbud kan komma att göra Malå och kringliggande områden mer attraktivt för företagsetablering.

För den näringsfrämjande delen av satsningen så prioriterades arbete med riksintressen framför andra initiativ. Detta resulterade i en större ökning av pågående och avslutade utredningar jämfört med tidigare år. Under året kunde även SGU:s sektorsbeskrivning skickas ut på remiss, och arbetet med att se över inkomna svar utförs i skrivande stund. Denna insats har en separat delrapport.

Till detta kommer att rekryteringar varit tidskrävande och inte helt nått upp till ursprunglig ambitionsnivå. Resultatet ser därför ut att vara låg resursåtgång, men såväl investeringar som rekrytering innebär att kostnaderna kommer att vara signifikanta under kommande år.